

GELİR DAĞILIMI – TASARRUF İLİŞKİSİ: TÜRKİYE’DE HANEHALKI TASARRUFLARININ BELİRLEYİCİLERİ

The Relationship Between Income Distribution And Savings: Determinants Of Household Savings In Turkey

Elif ÇETİN

Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Entitüsü, İşletme Bölümü Doktora Öğrencisi Karabük/Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8051-0152>

ÖZET

Hanehalkı ülke ekonomileri için yatırım kaynağı olması ve makroekonomik istikrarın sağlanması açısından pek çok alanda etkili bir role sahiptir. Hanehalkı, özellikle ülke ekonomilerindeki en büyük tasarruf kaynaklarından biridir. Ekonomik, sosyal, demografik ve kültürel olmak üzere çeşitli faktörler tasarruf davranışını etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkeler incelendiğinde hanehalkı tasarrufları ülke ekonomisi ve refahın sağlanması için önemli bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Bireylerin gelir dağılımının da tasarruflar üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki hanehalkının tasarruf davranışlarının tespit edilmesi ve özellikle tasarruf yapan kesimler belirlenerek gelir dağılımı ile tasarruf ilişkisinin incelenmesidir. Çalışmada 16.05.2020-20.05.2020 tarihleri arasında internet ortamında ulaşılan 339 hanehalkına yapılan anket ile elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla ikili lojistik regresyon modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kadınlar ve erkekler arasında tasarruf yapma eğilimi farklılık göstermektedir. Memurların diğer meslek gruplarına göre tasarruf yapma olasılığı daha fazladır. Aylık gelir miktarının fazla olması tasarruf yapma eğilimini artırmaktadır. Çocuk sahibi olmak hanehalkı tasarruflarını azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hanehalkı, Tasarruf, Gelir Dağılımı, İkili Lojistik Regresyon Analizi

ABSTRACT

In terms of being a source of investment for the country's economies and guaranteeing macroeconomic stability, household is play an important role in several areas. Households is one of the most important sources of savings, particularly in national economies. Saving behavior is influenced by a variety of factors, including economic, social, demographic, and cultural influences. When observation developing countries, it is clear that household savings are used a significant tool for the economy and welfare of the country. The effect of individuals' income distribution on savings is also very important. The aim of this study was to determine the savings behavior of households in Turkey and especially the determinants of the savings and examining the relationship between income distribution and savings. In the study, the data obtained through the internet survey made to 339 households between 16.05.2020-20.05.2020 was analyzed using the binary logistic regression model with the help of the SPSS program. According to the results of the analysis, the tendency to save between women and men differs. Civil servants are more likely to make savings than other professions. High monthly income increases the tendency to save. Having children reduces household savings.

Key Words: Household, Savings, Income Distribution, Binary Logistic Regression Analysis

1. GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik hedeflerine ulaşabilmelerinde yatırım artışlarının sağlanabilmesi etkili olmaktadır (Ayvaz Kızılgöl ve İpek, 2019: 331). Bireylerin harcanabilir gelirleri ve tüketimleri arasındaki fark olarak tanımlanan ve yatırımların finansman kaynağı olan tasarruflar, makroekonomik sürekliliğin sağlanması için önemli bir araçtır (Ahsan, 2016: 12; Aka ve Arıcan, 2019: 164). Literatürdeki çalışmalar değerlendirildiğinde yüksek tasarruf oranına sahip ülkelerin genellikle yüksek büyüme oranına sahip olduğu görülmektedir.

Ülkelerin ekonomik büyümesinde önemli bir etken olan tasarruflar; yurtiçi (iç) tasarruflar ve yurtdışı (dış) tasarruflardan oluşmaktadır (Ahsan, 2016: 14; Ayvaz Kızılgöl ve İpek, 2019: 331). Özel (hanehalkı ve

şirketler) ve kamu (devlet) tasarrufları yurtiçinde yapılan tasarruflardır ve kalkınmanın iç finansman kaynaklarını oluşturmaktadır. Dış tasarruflar ise ülkelerin kısa ya da uzun vadeli olarak diğer ülkelerden sağladıkları kaynaklardır.

Ülkelerin yurtiçi tasarruf miktarlarının düşük olması durumunda yurt dışı tasarruflara olan bağımlılık kaçınılmazdır. Riskli bir ekonomiye sahip olan ülkeler bakımından yabancı finansman kaynağı oluşturmak zordur, ekonomide dış finansman payı arttığı durumlarda ülke ekonomilerinin dış şoklardan ve siyasi müdahalelerden etkilenme seviyesi de artmaktadır (Aka ve Arıcan, 2019: 164). Bu nedenle ekonomik krizleri önlemek amacıyla bireyler ve ekonomi yöneticilerinin yurtiçi tasarrufları arttırmaya yönelik daha fazla önem vermeleri gerekmektedir. Yurtiçi tasarruf düzeyinin artırılması ve bu tasarrufların yatırıma ve istihdam imkânına dönüştürülmesi ülke ekonomilerinin sürekliliği açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda yöneticilerin tasarruf yöntemleri geliştirmesi, bireyleri, tasarruf ve yatırıma yönlendirmeyi amaçlayan bir politikayı benimsemeleri gerekmektedir (Adelakun, 2015: 2).

Makroekonomik teoriye göre yurtiçi tasarruflar, ülke içerisindeki kamu ve özel tasarrufların toplamı olarak tanımlanmaktadır (Ahmad ve Mahmood, 2013: 49). Kamu tasarrufları, devletlerin cari giderlerinden geriye kalan gelirler olarak tanımlanırken, özel tasarruflar, hanehalkı tasarrufları ve özel şirketlerin tasarrufları toplamı olarak ifade edilebilecek özel kesimin harcanmayan gelirleri olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin yurtiçi tasarruflarını artırabilmelerinde en önemli etkenlerden biri ise hanehalkı tasarruflarının artırılmasıdır.

Yurtiçi tasarruflar, ekonomik karar vericilerinin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerindeki değişikliklerden etkilenmektedir. Yurtiçi tasarruflarının ana bölümünü, tasarruf davranışının yoğun olarak görüldüğü hanehalkı tasarrufları oluşturmaktadır. Hanehalkının tasarruf davranışı, ekonomik, demografik, sosyal ve kültürel olmak üzere çeşitli etmenlerden etkilenmektedir (Kapounek vd., 2016: 626).

Hanehalkının tasarruf davranışlarını makroekonomik ve mikroekonomik düzeyde incelemek mümkündür. Makroekonomik düzeyde, demografik bağlamda ekonomik büyümenin, enflasyonun, işsizliğin ve faiz oranının tasarruf oranı üzerindeki etkisi ele alınmaktadır (Soylu, 2019: 110). Tasarruf davranışlarını mikroekonomik seviyede ise, hanehalkının gelir ve eğitim düzeyi, kent yada kırsal alanda yaşaması, sahip olduğu sosyal güvencesi, konut sahipliği, çocuk sahibi olup olmaması, medeni durumu, cinsiyet gibi pek çok etmen tasarruf davranışını etkilemektedir (Çolak ve Öztürkler, 2012: 19).

Bu çalışmada Türkiye'deki gelir dağılımının hanehalkının tasarruf davranışlarına etkisi incelenerek, özellikle tasarruf yapan kesimler tespit edilerek, gelir dağılımları ile tasarruf durumları arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Hanehalkı tasarrufları, gelişmekte olan ülkelerde çoğunlukla yurtiçi tasarrufların en büyük bileşeni olmaktadır. Hanehalklarının zaman içerisindeki tasarruf eğilimi gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümenin oranını ve sürdürülebilirliğini etkileyebilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Türkiye'de gelir dağılımı ile hanehalkı tasarruf davranışları arasındaki ilişkinin ve tasarruf davranışlarına etki eden faktörlerin incelenmesidir.

2.2. Araştırmanın Ana Kütlesi ve Örneklemi

Çalışmada, hanehalkının geliri ve hanehalkının sahip olduğu özellikler (eğitim, yaş, meslek ve konut sahipliği vb.) ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkinin Türkiye'deki hanehalkları temelinde incelemesi yapılmıştır. Türkiye'de hanehalkının tasarruflarının belirleyicilerini saptamak amacıyla analiz için ana kütemizi oluşturan Türkiye hanehalkından ulaşılabilen 339 hanehalkı ile internet ortamında gönüllü katılım ile yapılan anketlerden elde edilen veri seti kullanılarak analiz yapılmıştır.

Uygun örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında, Hair ve arkadaşları (2006) minimum katılımcı sayısının kullanılan ölçek ifadelerinin sayısının 10 katı olması ile çarpılmasından elde edilecek sayı veya $(N/p > 10)$ formülünün kullanılacağı belirtilmiştir. Buradan hareketle araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilmektedir (Hair vd., 2006: 221).

2.3. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Bu çalışmada tasarruf yapma durumu bağımlı değişken, tasarruf durumunu etkileyen sosyo-ekonomik ve demografik faktörler de bağımsız değişkenler olarak sınıflandırılmıştır. Microsoft Forms aracılığıyla

hazırlanan anket formunda bireylere tasarruf yapıp yapmadıkları ve demografik sorulara ek olarak bireyin aylık geliri, ek geliri, hanehalkı toplam aylık geliri gibi ekonomik durumunu içeren ifadeler yöneltilmiştir. 16.05.2020-22.05.2020 tarihleri arasında internet ortamında gönüllü katılımcılara yapılan anket ile elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla ikili lojistik regresyon modeli kullanılarak analiz edilmiştir.

Lojistik regresyon analizinde bağımlı değişkenin yapısı analizin kategorize edilmesinde önemli bir etkidir. Lojistik regresyon analizi bağımlı değişkenin yapısına göre “İkili Lojistik Regresyon Modeli”, “Multinomial Lojistik Regresyon Modeli” ve “Sıralı Lojistik Regresyon Modeli” olmak üzere üç sınıfa ayrılmaktadır. Lojistik regresyon analizi bağımsız değişken sayısına “Tek Değişkenli Lojistik Regresyon” ve “Çoklu Lojistik Regresyon Analizi” olarak iki sınıfa ayrılmaktadır (Şenel ve Alatlı, 2014: 36). Bu çalışmada kategorik bağımlı değişken iki durumlu olduğundan “İkili Lojistik Regresyon Modeli” kullanılmıştır.

İkili lojistik regresyon modelinde, bağımlı değişkenin belirli bir değeri alma olasılığını tahmin etmek amacıyla açıklayıcı değişkenler kullanılmaktadır ve bağımlı değişken iki değerden (0 ve 1) birini almaktadır.

İki durumlu bağımlı değişken için doğrusal olasılık modeli aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

$$\text{Logit}(p_i) = \log\left[\frac{p_i}{1-p_i}\right]$$

$$p_i = P(Y_i = y_1 | X_i)$$

y_1 = y 'nin ilk sıralı seviyesi,

α = kesişme parametresi,

β = eğim parametresi,

X_i = açıklayıcı (bağımsız) değişkenlerin vektörü.

X_i vektöründeki açıklayıcı faktörlerin lineer bir fonksiyonu olarak i . bireyin olay olasılığının, p_i 'nin logit dönüşümü, lojistik regresyon denklemi ile modellenmiştir. Daha genel bir model ise, bağımlı değişkenin $g = g(\mu)$ fonksiyonunun açıklayıcı değişkenlere doğrusal olarak bağlı olduğu varsayımına sahiptir. Bu fonksiyon bağlantı fonksiyonu olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca lojistik fonksiyon, kolay yorumlanabilir olması açısından avantajlıdır (Dissanayake ve Lu, 2002: 109).

2.4. Araştırmada Kullanılan Ölçek

Araştırmada hanehalkı tasarruf davranışına etki eden etkenleri tespit etmek amacıyla tasarruf durumu, “tasarruf yapıyorum - tasarruf yapmıyorum” şeklinde sınıflama düzeyinde süreksiz bir değişken olarak ifade edilmiştir. Hanehalkı tasarruf davranışını etkileyen etmenleri tespit etmek amacıyla 16 maddeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Maddelerin cevap seçenekleri soru bağlamında farklılık göstermektedir.

2.5. Hipotezler

H₁: Kadın ve erkeklerin tasarruf eğilimleri arasında fark vardır.

H₂: Bireylerin medeni durumu tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₃: Bireylerin yaş aralıkları tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₄: Bireylerin eğitim durumu tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₅: Bireylerin meslekleri tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₆: Bireylerin aylık gelirleri tasarruf davranışlarını etkilemektedir.

H₇: Hanehalkı tipi tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₈: Ek gelirler tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₉: Konut mülkiyeti durumu tasarruf davranışını etkilemektedir.

H₁₀: Çocuk sahibi olmak tasarruf davranışını etkilemektedir.

3. BULGULAR

Anket katılımcılarının demografik ve ekonomik özelliklerine ait bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik ve Ekonomik Özellikler

Demografik ve Ekonomik Özellikler		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	215	63,4
	Erkek	124	36,6
Medeni Durum	Bekâr	167	49,3
	Evli	164	48,4
	Dul/Boşanmış	8	2,4
Yaş	18-24	38	11,2
	25-34	198	58,4
	35-44	69	20,4
	45-54	23	6,8
	55 ve üstü	11	3,2
Eğitim Durumu	İlkokul	27	8
	Lise ve dengi	64	18,9
	Yüksekokul	30	8,8
	Lisans	120	35,4
	Yüksek lisans	67	19,8
	Doktora	31	9,1
Meslek	Memur	94	27,7
	İşçi	36	10,6
	Özel sektör	93	27,4
	Emekli	5	1,5
	Diğer	111	32,7
Aylık Gelir	0-1000 TL	35	10,3
	1001-3000 TL	99	29,2
	3001-5000 TL	100	29,5
	5001 TL ve +	105	31
Hanehalkı Tipi	Yalnız yaşıyorum	56	16,5
	Ailemle yaşıyorum (anne ve baba)	121	35,7
	Evliyim ve çocuğum var	92	27,1
	Evliyim, çocuğum yok	70	20,6
Hanehalkı Toplam Aylık Geliri	0-2000 TL	25	7,4
	2001-4000 TL	106	31,3
	4001-7000 TL	92	27,1
	7001 ve üstü TL	116	34,2
Ek Gelir	Yok	286	84,4
	Kira	48	14,2
	Miras	5	1,5
Konut Mülkiyet Durumu	Ev sahibi	152	44,8
	Lojman	3	0,9
	Kiracı	163	48,1
	Diğer	21	6,2
Toplam		339	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin çoğunun kadın (%63,4) ve bekâr (%49,3) olduğu gözlemlenmiştir. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde, katılımcıların %58,4 ile yaşlarının 25-34 aralığında dağıldığı görülmektedir. Diğer katılımcıların yaşlarının; %11,2'sinin 18-24, %20,4'ünün 35-44, %6,8'inin 45-54, %3,2'sinin 55 ve üstü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anket katılımcılarının eğitim durumları incelendiğinde %35,4 ile büyük çoğunluğun lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Brown ve Taylor (2014) çalışmalarında ülke nüfusunun eğitim düzeyinin artması ile işgücü katılımının artışı ve gelirin de artmasıyla hanehalkı tasarruflarının olumlu yönde etkileneceğini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan bireylerin %8'inin ilkökul, %18,9'unun lise ve dengi, %8,8'inin yüksekokul, %19,8'inin yüksek lisans ve %9,1'inin doktora mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslek durumuna bakıldığında ise %27,7'sinin memur, %10,6'sının işçi, %27,4'ünün özel sektör, %1,5'inin emekli ve %32,7'sinin diğer mesleklerden oluştuğu gözlemlenmiştir.

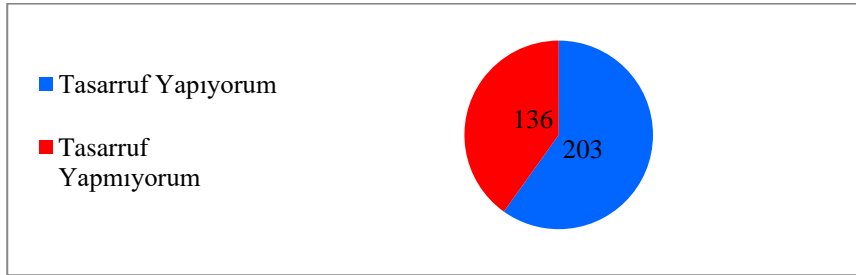
Tablo 1'e göre katılımcıların aylık gelirleri incelendiğinde %10,3'ünün 0-1000 TL arasında, %29,2'sinin 1001-3000 TL arasında, %29,5'inin 3001-5000 TL arasında ve %31'inin 5001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Hanehalkı tipi verilerinden ankete katılanların %16,5' inin yalnız yaşadığı,

%35,7'sinin anne ve babasıyla yaşadığı, %27,1'inin evli ve çocuk sahibi olduğu, %20,6'sının evli fakat çocuk sahibi olmadığı Tablo 1'de belirtilmiştir.

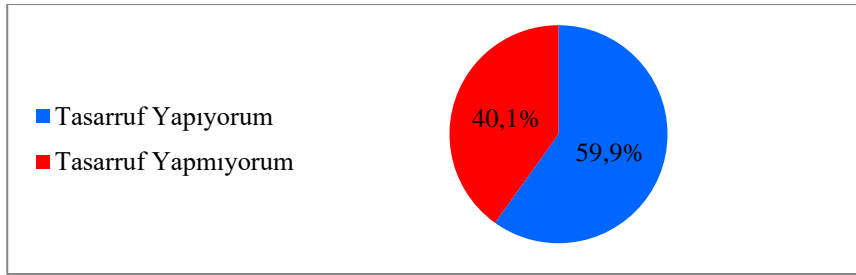
Hanehalkı toplam aylık geliri incelendiğinde katılımcıların %7,4'ünün 0-2000 TL arasında, %31,3'ünün 2001-4000 TL arasında, %27,1'inin 4001-7000 TL arasında ve %34,2'sinin 7001 TL ve üstü, toplam aylık gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre aylık ek gelir durumuna bakıldığında, %84,4'ünün ek geliri olmadığı, %14,2'sinin kira geliri olduğu, %1,5'inin miras geliri olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcı bireylerin konut mülkiyet durumuna da Tablo 1'de yer verilmiştir. Hanehalklarının %44,8'inin kendi evinde, %0,9'unun lojmanda, %48,1'inin kiralık bir evde, %6,2'sinin diğer şekillerde bir konutta ikamet ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın bağımlı değişken olan tasarruf durumuna ait analiz sonuçlarına ait frekans ve yüzdeler Şekil 1 ve Şekil 2'de gösterilmiştir.

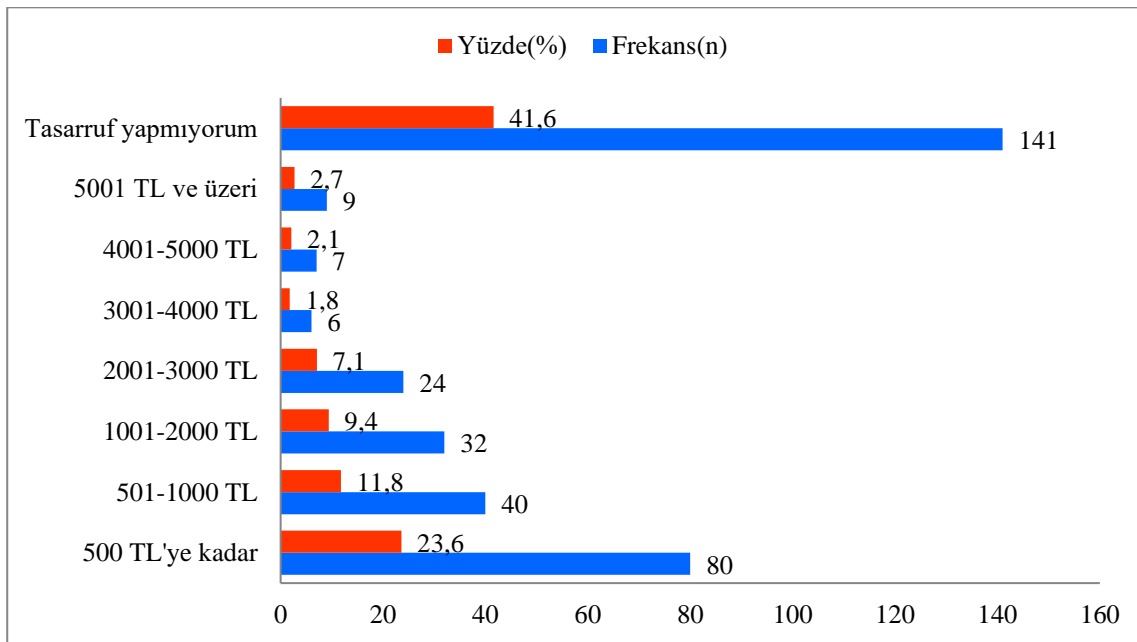

Şekil 1. Tasarruf Durumu Frekans Dağılım Grafiği

Şekil 2. Tasarruf Durumu Yüzdeler Dağılım Grafiği

Tasarruf yapan katılımcıların tasarruf miktarlarını incelemek amacıyla aylık tasarruf miktarları sorularak bulgular Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Aylık Tasarruf Miktarı Grafiği

Bu araştırmada hanehalkının tasarruf davranışına etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla mevcut literatür dikkate alınarak Microsoft Forms aracılığıyla bir anket formu geliştirilmiştir. Türkiye genelinden elde edilen veriler çalışmada kullanılmıştır. Analiz sonucunda Türkiye genelinde anket katılımcılarının tasarruf davranışına etki eden değişkenler saptanmıştır. Analizde kullanılan değişkenler ve açıklamaları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Değişkenler ve Açıklamaları

Bağımlı Değişken	Değişken Açıklaması
Tasarruf Durumu	0: Tasarruf Yapmıyorum, 1: Tasarruf Yapıyorum
Bağımsız Değişkenler	Değişken Açıklaması
Cinsiyet	0: Kadın, 1: Erkek
Medeni Durum	0: Bekâr, 1: Evli, 2: Dul/Boşanmış
Yaş	0: 18≤yaş≤24, 1: 25≤yaş≤34, 2: 35≤yaş≤44, 3: 45≤yaş≤54, 4: 55 ve üstü
Eğitim Durumu	0: İlkokul, 1: Lise ve dengi, 2: Yüksekokul, 3: Lisans, 4: Yüksek lisans, 5: Doktora
Meslek	0: Memur, 1: İşçi, 2: Özel sektör, 3: Çiftçi, 4: Emekli, 5: Diğer
Aylık Gelir	0: 0-1000 TL, 1: 1001-3000 TL, 2: 3001-5000 TL, 3: 5001 TL ve +
Hanehalkı Tipi	0: Yalnız yaşıyorum, 1: Annem ve babamla yaşıyorum, 2: Evliyim ve çocuğum var, 3: Evliyim, çocuğum yok
Hanehalkı Toplam Aylık Geliri	0: 0-2000 TL, 1: 2001-4000 TL, 2: 4001-7000 TL, 3: 7001 TL ve üstü
Ek Gelir	0: Yok, 1: Kira, 2: Karşılıksız yardım, 3: Miras
Konut Mülkiyet Durumu	0: Ev sahibi, 1: Lojman, 2: Kiracı, 3: Diğer
Tasarruf Sıklığı	0: Her ay, 1: 6 ayda bir, 2: Yılda bir defa, 3: Tasarruf yapmıyorum
Tasarruf Yapma Nedeni	0: Çocuklarım için (eğitim ve gelecekleri), 1: Beklenmedik durumlara karşı güvence için, 2: Emeklilik için, 3: Evlilik/tatil gibi nedenlerden dolayı, 4: Faiz geliri elde etmek için, 5: Aile geleneği, 6: Özel bir nedeni yok, 7: Gelecekte yüksek bir hayat standartı için, 8: Ev/araba almak için, 9: Diğer, 10: Tasarruf yapmıyorum
Aylık Tasarruf Miktarı	0: 500 TL’ye kadar, 1: 501-1000 TL, 2: 1001-2000 TL, 3: 2001-3000 TL, 4: 3001-4000 TL, 5: 4001-5000 TL, 6: 5001 TL ve üzeri, 7: Tasarruf yapmıyorum
Tercih Edilen Tasarruf Araçları	0: Yastık altı altın, 1: Bankada altın hesabı, 2: Banka(vadesiz hesap), 3: Banka(vadeli hesap), 4: Döviz(yastıkaltı), 5: Bireysel emeklilik fonları, 6: Repo, 7: Hisse senedi, 8: Devlet tahvili/Hazine bonusu, 9: Diğer, 10: Tasarruf yapmıyorum
Tasarruf Yapmama Nedeni	0: Yeterli gelirim yok, 1: Borlarımdan dolayı, 2: Aileme (anneme ve babama destek), 3: Destek olduğundan, 4: Alışveriş alışkanlıklarımdan dolayı, 5: Bankalara ve diğer finans kurumlarına güvensizlik, 6: Tasarrufa İhtiyacım Yok, 7: Yeterli varlığa sahibim, 8: Hayat pahalılığı, 9: Ekonomik kriz vs. nedenlerden, 10: Tasarruf dışında planlarım var, 11: Diğer, 12: Tasarruf yaşıyorum

Türkiye’de hanehalkının geliri ve sahip olduğu özellikler (eğitim, yaş, ve meslek, konut sahipliği vb.) ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan ikili lojistik regresyon analizi ile ilgili bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Tasarruf Yapma Durumuna İlişkin İkilili Lojistik Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	B	St.Hata	Wald	p	Exp(B)
Erkek	0,864	0,349	6,143	0,013*	2,373
Medeni Durum	0,259	0,476	0,296	0,587	1,295
Yaş	0,141	0,235	0,361	0,548	1,152
Eğitim Durumu	-0,023	0,142	0,027	0,868	0,977
Memur	1,81	0,607	8,899	0,003*	6,108
İşçi	-0,413	0,543	0,579	0,447	0,662
Özel Sektör	-0,466	0,384	1,472	0,225	0,627
Emekli	0,549	1,328	0,171	0,679	1,732
Aylık Gelir	0,712	0,24	8,821	0,003*	2,037
Hanehalkı Tipi	0,034	0,238	0,02	0,888	1,034
Ek Gelir	-0,078	0,317	0,06	0,806	0,925
Konut Mülkiyet Durumu	0,945	0,604	2,451	0,117	2,573
Çocuk Sahibi Olma	-5,841	1,564	13,937	,000*	0,003

Tablo 3’te belirtilen ikili lojistik regresyon sonuçlarına göre Erkek, Memur, Aylık Gelir ve Çocuk Sahibi Olma değişkenlerine ait $p < 0,05$ olması bu değişkenlerin tasarruf durumuna ilişkin anlamlı bir etkiye sahip olduklarını göstermektedir. Bulgular H_1 , H_5 , H_6 ve H_{10} hipotezlerini desteklemiştir.

Erkek birey değişkenine ait 2,373 olan olasılık oranı kadın bireylere kıyasla tasarruf yapma ihtimalini 2,373 kat artıracakını göstermektedir. Nosi ve diğ. (2014), çalışmalarında erkeklerin tasarruf yapma ihtimalinin kadınlardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Elde edilen verilere göre memur olan kişilerin diğer mesleklere göre tasarruf yapma olasılığının 6,108 kat artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Issahaku (2011), çalışmasında maaşlı çalışanların sabit geliri olmayan mesleklere kıyasla daha fazla tasarruf ettiğini saptamıştır.

Aylık gelir değişkeni göz önüne alındığında incelenen diğer koşullar sabit olduğunda kişilerin gelirlerindeki bir birimlik artış tasarruf yapma olasılığını 2,037 kat artırabileceğini göstermektedir. Aktaş ve diğ. (2012)'nin çalışmalarında gelirin artmasının, hanehalkının tasarruf oranlarında artışa neden olacağını belirtmesi aylık gelir değişkenine ait bulgumuzu destekler niteliktedir.

Çocuk sahibi olma değişkenine bakıldığında, diğer şartlar sabitken çocuk sahibi olmanın bireyin tasarruf yapma ihtimalini 0,003 kat azaltabileceğini ifade etmektedir. Bu durum, çocuk sayısı bağlamında hanehalkı büyüklüğünün tasarruf davranışını olumsuz etkilediğini saptayan diğer çalışmaları (Zhu, 2004; Abdelkhalek vd., 2010; Şengür ve Taban, 2016; Barış ve Çiftçi, 2018) destekler niteliktedir.

Çalışmadaki diğer bağımsız değişkenlerden medeni durum, yaş, eğitim durumu, işçi, özel sektör, emekli, hanehalkı tipi, ek gelir, konut mülkiyet durumu ve tasarruf yapıp yapmama durumu arasında bir ilişki tespit edilememiştir.

İstatistik analizlerinde modelin uygunluğunun değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Literatürde lojistik regresyon analizi için yaygın olarak Cox & Snell R Square ve Nagelkerke R Square istatistiklerine yer verildiği görülmektedir (Oktay ve Orçanlı, 2014). Belirtilen istatistiklerin analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Modelin R Square Tablosu

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	240,933 ^a	,471	,636

Bu çalışmada Cox & Snell R Square istatistiği %47,1 olarak elde edilmiştir. Bu değer bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında %47,1'lik bir ilişki olduğunu göstermektedir. Nagelkerke R Square istatistiği %63,6 olarak hesaplanmıştır. Bulunan bu değer ise bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında %63,6'lük bir ilişki olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yurtiçi tasarruflar az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınma ve büyüme sürecinde önemli bir etkiye sahiptir. Tasarruflar, bir hanenin yaşam düzeyini gösterirken, ülke ekonomisine yapılan yatırımlar kadar finansal piyasalar için de kaynak oluşturmaktadır. Genel olarak bakıldığında, hanehalkı tasarrufları ülkenin tüm makroekonomik sistemi üzerinde göz ardı edilemeyecek bir etkiye sahip olduğundan özellikle hanehalkının tasarruf davranışını anlamak ülke ekonomileri açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle araştırmada Türkiye'deki hanehalkının tasarruf davranışlarının ortaya konulması amaçlanmış ve özellikle tasarruf yapan bireyler aileler belirlenerek gelir dağılımı ile tasarruf ilişkisi analiz edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye genelinde internet ortamında ulaşılan 339 hanehalkına anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler ikili lojistik regresyon ile analiz edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre hanehalkının %59,9'u tasarruf yaparken %40,1'i tasarruf yapmamaktadır. Katılımcılar tasarruf yapmama nedeni olarak en çok %20,6 oranında yeterli gelirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Her ay düzenli tasarruf yapanların oranı %46,3 olarak gözlemlenmiştir. Tasarruf yapanların %6,5'i ev/araba almak, %8,8'i gelecekte yüksek bir hayat standardı için, %1,2'si aile geleneği, %0,3'ü faiz geliri elde etmek için %4,7'si evlilik/tatil gibi nedenlerden dolayı, %0,6'sı emeklilik için, %20,4'ü beklenmedik durumlara karşı güvence için, %7,4'ü çocukları için (eğitim ve geleceklere), tasarruf yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Hanehalkının tercih ettiği tasarruf araçları incelendiğinde en çok %16,5 orana sahip olan banka (vadesiz hesap) ve %13 oranla bankada altın hesabının tercih edildiği gözlemlenmiştir.

Aylık gelir değişkeni için bir birimlik artışın kişilerin tasarruf yapma olasılığını 2,037 kat artırabileceğini göstermiştir. Aktaş ve diğ. (2012)'nin yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Çocuk sahibi olmanın hanehalkı tasarruflarını azaltan bir faktör olduğu ve erkeklerin kadınlara kıyasla tasarruf yapma ihtimalinin 2,373 kat fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bireyin memur olmasının da diğer mesleklere kıyasla tasarruf yapma ihtimalini 6,108 kat artıracığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde döngüsel gelir akışında etkin role sahip olması sebebiyle hanehalkı tasarrufları ekonomi yönetimi ve sürdürülebilirliği açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle hanehalkı

tasarruflarının artırılması amacıyla ekonomiye dâhil edilmeyen (yastıkaltı) tasarrufların ekonomiye kazandırılması için çaba gösterilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda hanehalkı tasarruflarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, yurt içi tasarruflarının artırılması konusunda uygun politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdelkhalek, T., Arestoff, F., de Freitas, N.E.M., Mage, S. (2010). A Microeconomic Analysis of Household Savings Determinants in Morocco, *African Review of Money Finance and Banking*, 1, 7-27.
- Adelakun, O., Johnson. (2015). An Investigation of the Determinants of Savings and Investment in Nigeria, *International Economics and Business*, 1(2), 1-16.
- Ahmad, K., & Mahmood, H. (2013). Macroeconomic determinants of national savings revisited: A small open economy of Pakistan. *World Applied Sciences Journal*, 21(1), 49-57.
- Ahsan, M. K. (2016). Influencing Components of Human Savings Behavior in Sylhet City. *Global Journal of Management And Business Research*, 15(11), 12-23.
- Aka, K., Arıcan, E. (2019). Türkiye’de Hanehalkı Tasarruf Davranışlarının Belirleyicileri, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11(21), 163-184.
- Aktaş, A., Güner, D., Gürsel, S., Uysal, G. (2012), Structural Determinants of Household Savings in Turkey: 2003-2008, *BETAM Working Paper Series*, 7.
- Ayvaz Kızılgöl, Ö., İpek, E. (2019). Türkiye’de Hanehalkı Tasarruf Davranışının Analizi, *İzmir İktisat Dergisi*, 34(3), 331-344.
- Barış, S., Çiftçi, E. (2018). Gelir Dağılımının Tasarruflar Üzerindeki Etkisi: Bir Alan Araştırması, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 181-192.
- Brown, S., & Taylor, K. (2014). Household finances and the ‘Big Five’ personality traits. *Journal of Economic Psychology*, 45, 197-212.
- Çolak, Ö.F., Öztürkler, H. (2012). Tasarrufun Belirleyicileri: Küresel Tasarruf Eğiliminde Değişim ve Türkiye’de Hanehalkı Tasarruf Eğiliminin Analizi, *Bankacılar Dergisi*, 82, 3-44.
- Dissanayake, S., & Lu, J. (2002). Analysis of severity of young driver crashes: Sequential binary logistic regression modeling. *Transportation Research Record*, 1784(1), 108-114.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., ve Tatham, R. (2006). *Multivariate Data Analysis*. Uppersaddle River.
- Issahaku, H. (2011), Determinants of Saving and Investment in Deprived District Capitals in Ghana-A Case Study of Nadowli in the Upper West Region of Ghana, *Continental Journal of Social Science*, 4(1), 1-12.
- Kapounek, S., Korab, P., Deltuvaite, V. (2016). (Ir)rational Households’ Saving Behavior? An Empirical Investigation, *Procedia Economics and Finance*, 39, 625-633.
- Soylu, Ö.,B. (2019). Gelir ve Harcama Düzeylerinin Tasarruf Davranışına Etkisi, *KOSBED*, 38, 109 – 130.
- Şenel, S., Alatlı, B. (2014). Lojistik Regresyon Analizinin Kullanıldığı Makaleler Üzerine Bir İnceleme, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 35-52.
- Şengür, Y., Taban, P. (2016). Gelir Dağılımı-Tasarruf İlişkisi: Türkiye’de Hanehalkı Gelir Türünün Tasarruflar Üzerindeki Etkisi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 49-71.
- Nosi, C., D’Agostino A., Pagliuca, M. M. ve Pratesic, C. A. (2014). Saving for Old Age: Longevity Annuity Buying Intention of Italian Young Adults, *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 51, 85–98.
- Oktay, E., Orçanlı, K. (2014), Atatürk Üniversitesi’nde İnternet Bankacılığının Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 57-91.
- Zhu, Q. (2004). The Impact of Rural Enterprises on Household Savings in China, *Center for Development Research*, No.86. <https://www.econstor.eu> (Erişim Tarihi: 22.05.2020).